

Mediální obraz drog v Evropské unii

Mediální témata ve výročních zprávách o drogách

obsah

- 1 ÚVOD**
- 2 MEDIÁLNÍ TÉMATA VE VÝROČNÍCH ZPRÁVÁCH O DROGÁCH V EU**
 - 2/1 Vztah médií a podložených dat**
 - 2/2 2.2 Média a společnost**
 - 2/3 2.3 Média a drogová politika**
- 3 MEDIÁLNÍ TÉMATA PODLE VÝROČNÍCH ZPRÁV O DROGÁCH V EU**
 - 3/1 Konopné látky**
 - 3/2 Extáze**
 - 3/3 GHB**
 - 3/4 Drogy ve věznicích**
 - 3/5 Kriminální aspekty**
 - 3/6 Drogová úmrtí**
 - 3/7 Zdravotní rizika**
 - 3/8 Infekční choroby**
 - 3/9 Léčba**
 - 3/10 Substituční léčba**
 - 3/11 Testování na drogy**
 - 3/12 Mládež a drogy**
- 4 SHRNUTÍ TRENDŮ V MEDIÁLNÍM ZPRACOVÁNÍ DROG V EU**

LEDEN – ÚNOR 2007

1 ÚVOD

Toto číslo *Zaostřeno na drogy* přináší shrnutí, jak média v evropských zemích informovala o drogové problematice v uplynulých deseti letech. Analýza byla provedena na základě výročních zpráv o stavu ve věcech drog ve všech zemích EU, v kandidátských zemích a v Norsku mezi roky 1995 a 2004. Výroční zprávy jsou výsledkem práce národních monitorovacích středisek v těchto státech. Shromažďuje je Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA), v rámci které byly v září 2006 analyzovány výroční zprávy (v angličtině).

Text je rozdělen do čtyř kapitol. První kapitola shrnuje hlavní oblasti, ve kterých výroční zprávy o médiích hovoří. Jde o upozornění na to, jak média pracují s epidemiologickými daty

a dalšími vědecky podloženými údaji o drogové problematice. Monitorovací střediska si stěžují na desinterpretace nebo ztěžování situace. Je dobré si uvědomit, že média mohou zároveň sloužit jako zdroj informací o drogové scéně a výzkumné projekty iniciovat. Velmi zajímavý je popisovaný vztah mezi médii a drogovou politikou – řada zemí uvádí příklady, kdy média podobu drogové politiky ovlivnila. Důležitou otázkou zůstává také to, zda média formují postoj veřejnosti ke drogám a jestli potom mohou sloužit jako nástroj účinné prevence. Druhá kapitola zkoumá témata, kterými se podle vyjádření monitorovacích středisek zabývala média v daných letech. Jednoduchá kvantitativní analýza ukazuje trendy v referování o konopí, extázi, GHB, užívání drog ve věznicích, kriminálních

aspektech užití drog, zdravotních rizicích, infekčních chorobách, léčbě, o testování na drogy a o spojení drog s obrazem mládeže. Výsledkem je třetí kapitola, která popisuje vývoj medializovaných témat v čase i mezi jednotlivými zeměmi. Poslední, čtvrtá kapitola, porovnává výsledky evropské analýzy se zjištěními učiněnými konkrétně pro Českou republiku na základě mediální analýzy společnosti Newton IT (viz Zaostřeno na drogy 3/2006).

Při čtení textu je nutné mít na paměti, s jakými zdroji analýza pracuje. Jejím největším omezením je práce se sekundárními až terciálními daty. Informace o mediální reprezentaci drog jsou ve výročních zprávách součástí kapitoly *Sociální a kulturní kontext*. Do roku 1999 monitorovací střediska uváděla podkapitulu *Mediální kampaně*, v současné době se kapitola anglicky nazývá *Media representations*; v české Výroční zprávě o stavu ve věcech drog je uváděna pod titulem *Média...* Vedle těchto kapitol byly k analýze použity také informace nalezené ve výročních zprávách v blízkosti klíčového slova *media*. Vzhledem k tomu, že problematika médií není ve výročních zprávách prioritní, nejsou tyto údaje strukturované a často vyjadřují názor monitorovacích středisek. Závěry, které z analýzy vyplývají, jsou hypotézami o tom, jak se vyvíjel obraz drog v médiích v celoevropském měřítku v desetiletém období.

2 MEDIÁLNÍ TÉMATA VE VÝROČNÍCH ZPRÁVÁCH O DROGÁCH V EU

2/1 Vztah médií a podložených dat

Média mají sklon k tomu nafukovat drogovou situaci a hledat senzace. V souladu s tím ztěžují situaci, namísto aby poukázaly na pozitivní trendy. Média často prezentují statisticky nevýznamný problém jako závažný, *jak tomu bylo v případě Velké Británie, kde média v letech 2000 a 2001 věnovala ohromnou pozornost úmrtím v souvislosti s extází, která ve skutečnosti pokrývala necelé procento všech drogových úmrtí*. Jindy média popisují drogy jako neškodné a zapomínají na negativní účinky, *jak tomu bylo v případě Norska v roce 2004, kdy média vytvořila představu „úspěšného uživatele tanečních drog“, aniž by poukazovala na negativní aspekty užívání*. Zatímco některá témata média zveličují, jiným, stejně závažným, se vůbec nevěnují. *Ve Slovinsku proběhly v roce 2003 odborné debaty o alternativních trestech pro drogové delikty – média si přesto problematiku nevybrala*.

Evropská média často prezentovala kriminální aspekty drogové problematiky a upřednostňovala je před zdravotními či společenskými souvislostmi. Tento problém bude rozebrán v další kapitole. *Pro ilustraci uveďme rakouský paradox: vláda od roku 1996 považuje drogový problém za zdravotní – a přitom se v médiích od devadesátých let objevovaly především kriminální souvislosti*.

Média také pracují s neověřenými fakty, jako by byly samozřejmé. *Například francouzská média psala v roce 2003 o roli marihuany v dopravních nehodách, přitom vliv THC na řídičské schopnosti nebyl spolehlivě objasněn*. Řada článků také pracuje s takovými závěry o drogové oblasti, které dosud nebyly předmětem žádného výzkumu. Tuto skutečnost nemůžeme považovat za ryze negativní – média samotná jsou zajímavým zdrojem informací pro výzkum i drogovou politiku. *Příkladem byla vzrůstající spotřeba extáze na konci osmdesátých let, kterou zaznamenala britská média, zatímco tehdejší statistiky takový trend téměř vylučovaly. Média mohou být také zdrojem informací o drogových trzích, které jsou obecně málo prozkoumané. Média přináší cenné informace o cenách drog nebo o aktuálních místech, na kterých se drogová scéna pohybuje*.

Národní monitorovací střediska se domnívají, že média reagují kladně na tiskové konference a vydané statistiky a publikace, které vítají jako zdroj. *V Holandsku se v devadesátých letech novináři obrátili na nově vzniklé monitorovací středisko s žádostí, ať jim poskytuje drogová data*. Celkově tedy tvrdí, že média mají zájem o výsledky vědeckého výzkumu. Dochází ovšem i k tomu, že si média sama vybírají témata, o kterých budou psát. *Rakouský časopis tak přišel v roce 2003 s kampaní o drogách ve školách, která byla zcela v rozporu s rakouskou strategií primární prevence*.

Ve výročních zprávách se překvapivě neobjevila prakticky žádná zmínka o tom, že by média lhala. *Zcela nepravdivý byl pouze obraz vytvořený rumunskými médii v roce 2002 – že marihuana je v zemích Evropské unie legální*.

2/2 Média a společnost

Důvodem pro zkoumání jaký je obraz drog v médiích je hlavně předpoklad, že média mohou ovlivnit veřejné mínění a potažmo chování. Pokud tomu tak je, hrají zásadní roli v oblasti prevence. Národní monitorovací střediska ve svých zprávách často dávají médiím za vinu zvýšenou spotřebu drog nebo častější vyhledávání drogových služeb. *Podle řeckého monitorovacího střediska stoupla konzumace marihuany i hlasy pro její legalizaci v návaznosti na mediální debaty o této látce. Francouzské i italské středisko v devadesátých letech shodně prohlásily, že vzrostl zájem o drogové help linky v přímé souvislosti s mediální debatou o konopí. Ve Francii v roce 2001 navíc kleslo povědomí o substituční léčbě, což lze přičíst tomu, že se tématu média nevěnovala vůbec. Maďarské středisko označilo bezpečnější injekční užívání v roce 2003 za výsledek mediální kampaně*.

Výroční zprávy o drogách citovaly i některé studie o vlivu médií na společnost. Jejich výsledky ukazují, jakou část znalosti o drogách tvoří informace z médií. O tom, jaký vliv má tato znalost na další chování, si ovšem na rozdíl od monitorovacích středisek nedovolují spekulovat. *Z české studie romské populace*

pak například vyplývá, že média hrají větší roli pro skupinu neuživatelů, což činí média důležitým aktérem primární prevence. Ve Španělsku a Německu označili školáci média za hlavní zdroj informací o drogách, zatímco v Irsku média označilo jako zdroj jen šest procent dotázaných. Průzkumy provedené ve Španělsku a Portugalsku v letech 1997 a 2004 ukázaly, že mediální obraz může přispět k rozhodnutí, zda poprvé zkusit drogu.

2/3 Média a drogová politika

V demokratické společnosti lze média považovat za spolutvůrce veřejného prostoru a činitele v politických rozhodnutích. Zcela zásadní otázka v souvislosti s mediálním obrazem drog zní, zda média mají vliv na drogovou politiku. Podle švédského monitorovacího střediska se mediální debata výrazně

podepsala na ustavení represivní drogové politiky na konci šedesátých let. Legislativní krok v podobě dodatku, na kterém se podepsala média, jmenuje ve své zprávě za rok 1998 Řecko. Velmi zajímavý je předpokládaný vliv médií na rozlišení mezi tvrdými a měkkými drogami, které v případě Řecka zavedla právě média.

V řadě případů však zůstane jen u politické diskuse, jak tomu bylo v roce 2002 v Estonsku na téma přísnějších trestů za drogové delikty. V Holandsku a Rakousku se po mediální debatě sešly parlamenty, aby prodiskutovaly otázku drogové politiky. Špatným důsledkem mediální debaty může být odpor veřejného mínění, který vyvolá mediální panika. Rakousko tak v roce 2001 muselo zastavit instalaci výdejních automatů na jehly.

Podle výročních zpráv je podstatný i vliv médií na praktické vymáhání práva v oblasti drogové politiky. Na Slovensku klesnul

TABULKA 1: Témata v médiích podle výročních zpráv zemí EU – konopné látky

Konopí	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Belgie		-----	-----	-----			konopí	konopí		
Dánsko			-----			konopí				
Německo			-----	-----	-----			konopí		
Řecko			konopí		konopí			konopí		
Španělsko				-----		-----		-----		
Francie	konopí		konopí	-----	-----	-----		konopí	konopí	konopí
Irsko					konopí					
Itálie			-----			-----		-----		
Lucembursko					konopí	konopí				
Holandsko	konopí								konopí	
Rakousko				-----						konopí
Portugalsko										konopí
Finsko						-----				
Švédsko							konopí			
VB				-----	-----	konopí		konopí		
Norsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx					
Česká rep.	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	-----		xxxxxx		konopí	konopí	
Estonsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	Xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		konopí	konopí	
Kypr	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		
Litva	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	konopí	xxxxxx	xxxxxx	konopí		
Lotyšsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx	xxxxxx			
Maďarsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx	xxxxxx			konopí	
Malta	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		
Polsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx			
Slovinsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		konopí		konopí
Slovensko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		konopí
Bulharsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx			xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		
Rumunsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx		konopí		

----- žádné relevantní údaje o médiích

xxxxx neexistuje výroční zpráva referující o tomto roce

v roce 2003 počet lidí odsouzených za držení drog pro vlastní potřebu. Vzhledem k tomu, že nedošlo z žádným procesním či legislativním změnám, lze tento vývoj přisoudit mediálním diskusím o dekriminalizaci konopí.

3 MEDIÁLNÍ TÉMATA PODLE VÝROČNÍCH ZPRÁV O DROGÁCH V EU

3/1 Konopné látky

Konopné látky (marihuana, hašiš; konopí) byly podle analýzy výročních zpráv o drogách nejčastější téma, kterým se média v letech 1995–2004 zabývala. Jen 9 z 28 států nezaznamenalo mediální diskusi na toto téma. Nejvýraznější byla ve Francii.

Téma se objevovalo hlavně po roce 2000, největší zájem vzbudilo v roce 2002, kdy ho uvádí deset výročních zpráv. Zájem o marihuanu se objevoval zejména v souvislosti s publikovanými epidemiologickými daty. Silný mediální zájem je potom odůvodnitelný tím, že prevalence užití marihuany je podstatně vyšší než u ostatních nelegálních drog.

Média často podporovala legalizaci konopných drog, a to hlavně v *Belgii, Estonsku, Dánsku, Velké Británii a v Řecku*. Pokud se stavěla proti ní, pak jedině s ohledem na zdravotní rizika, ať už v souvislosti s kouřením a nebo s duševním zdravím. *Tato debata byla rovněž typická pro Velkou Británii, kde vyvažovala legalizační tendence*. Média se zároveň zabývala lékařským využitím marihuany. Pokud se média věnovala nabídkové straně trhu, zůstávala převážně u domácí produkce. *Podle Estonského monitorovacího střediska média vytvořila*

TABULKA 2: Témata v médiích podle výročních zpráv zemí EU – GHB

GHB	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Belgie		-----	-----	-----		GHB				
Dánsko			-----							
Německo			-----	-----	-----	-----				
Řecko										
Španělsko		-----		-----		-----		-----		
Francie		-----		-----	-----	-----		GHB		
Irsko										
Itálie						-----		-----		
Lucembursko										
Holandsko										
Rakousko				-----						
Portugalsko								GHB		
Finsko						-----				
Švédsko				GHB						
VB				-----	-----					
Norsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx					
Česká rep.	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	-----		xxxxxx				
Estonsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx				
Kypr	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		
Litva	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx	xxxxxx			
Lotyšsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx	xxxxxx			
Maďarsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx	xxxxxx				
Malta	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		
Polsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx			
Slovinsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx				
Slovensko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		
Bulharsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx			xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		
Rumunsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx				

----- žádné relevantní údaje o médiích

xxxxx neexistuje výroční zpráva referující o tomto roce

odlišný stereotyp pro problémového injekčního uživatele a pro uživatele rekreačních drog, jakou je konopí. V českých médiích byl ovšem celkový obraz uživatele konopí negativní.

V tradičních demokraciích, za jaké můžeme považovat Francii a Velkou Británii, se marihuana stala nástrojem předvolební kampaně a sebe prezentace politiků.

3/2 Extáze

Při porovnání mediálního pokrytí konopných látek a extáze můžeme konstatovat, že obě témata byla velmi častá – ale konopné látky mnohem častější. Zdá se ale, že extáze zaujala média vždy jen nárazově v jednom roce, kdy vyvolala paniku, zatímco téma konopných látek přetrvávalo déle. Výjimku tvoří Velká Británie, pro kterou byly syntetické drogy dlouhodobým tématem. Za povšimnutí stojí také to, že extáze zaujala média ve většině původních členských zemí EU. Extází se zabývalo jen pět nových členských zemí. *Podle rakouského monitorovacího střediska byla extáze dokonce mediálním tématem číslo jedna pro rok 1995, stejně jako v Lucembursku v roce 2001. Řecko ji pro rok 1999 označilo za drogu, o které média psala na třetím místě za marihuanou a heroinem.*

Téma extáze bylo často spojované s úmrtími na následek požití této drogy, a to i přes to, že ve většině zemí pro to neexistovaly oficiální statistiky. Toto spojení se objevilo zejména v Dánsku, Holandsku a ve Velké Británii. *Tam v roce 1995 zemřela na následky požití drogy osmnáctiletá dívka, jejíž rodiče se rozhodli smrt medializovat tím, že zveřejnili její fotografie z jednotky intenzivní péče.* Média se v souvislosti s extází věnovala zdravotním rizikům, *konkrétně francouzská média se v roce 2002 zaměřila na spojitost užívání extáze s Parkinsonovou chorobou.*

Pokud jde o obraz uživatele, extáze byla prezentovaná jako droga mládeže. *Zatímco švédská média k ní od začátku zaujala jednoznačně negativní postoj, stejně jako média v Irsku, v Norsku byl podle monitorovacího střediska vytvořen pozitivní obraz uživatele.* Na straně nabídky zajímaly média hlavně objemy zabavených drog a dostupnost drogy v nočních klubech.

3/3 GHB

Látku GHB (gamma-hydroxy-butyrát, tzv. tekutá extáze) jako nové a výrazné téma v médiích zmínilo jen několik monitorovacích středisek, jmenovitě středisko belgické, francouzské, portugalské a švédské. Berme to jako příklad toho, že si média v rámci drogové problematiky vyberou jedno výrazné téma. Stalo se tak ve starých členských zemích, jejichž média jsou již pokud jde o téma drogy dostatečně saturována a ráda sáhnou po něčem novém. Média v nových členských zemích o tématu GHB tak výrazným způsobem nepsala. Referování o tomto tématu hraničilo vždy s panikou. Hlavním cílem bylo představit neznámá zdravotní rizika, zejména

v souvislosti s hrozbou úmrtí jako následku užití GHB. *Úmrtí v souvislosti s GHB se tedy objevila ve Švédsku, kde podle analýzy evropských výročních zpráv vystoupila média s tématem GHB jako první, a to v roce 1998. V Belgii přinesla média v roce 2000 články celkem o třinácti úmrtích v souvislosti s GHB. Belgické monitorovací středisko na to zareagovalo vytvořením studie o předávkování GHB. Ve Francii byla GHB navíc prezentována jako extrémně nebezpečná droga, která vyvolává násilné jednání.*

3/4 Drogy ve věznicích

Zatímco GHB se objevila jako nové téma pouze v západoevropských médiích, drogy ve věznicích, které jako téma pronikly do médií po roce 2000, zasáhly staré i nové členské země. Příčinou bude patrně prolomení tabu v této oblasti. Celkově se tématu věnovalo 7 zemí. O atraktivitě tématu svědčí příklad dánských médií, která si v roce 2004 zvolila téma drog ve vězení, aniž by věnovala pozornost alternativním trestům za drogové delikty, které se v té době diskutovalo na odborné úrovni. Ve stejném roce psala litevská média o tom, jak snadné je propašovat do vězení drogy. Podle výročních zpráv o drogách se ovšem zdá, že média mají tendenci nafukovat situaci a přinášet zkreslený obraz o tom, jak problematika drog ve věznicích vypadá. Vyplývá to z irské zprávy pro rok 2001, podle které byla dostupnost drog ve vězení mnohem nižší, než jak ji prezentovala média.

3/5 Kriminální aspekty

Média si vybírala kriminální aspekty drogové problematiky na začátku období, ze kterého pocházejí výroční zprávy o drogách. To platí pro nové i staré členské země. Znamená to, že média v západní Evropě soustředila pozornost na drogovou trestnou činnost v devadesátých letech, zatímco nové členské země uvádějí stejnou situaci po roce 2000. Do určité míry kriminalitu vystřídal zdravotní aspekt drogového problému. Kypr, Česká republika a Maďarsko ve svých výročních zprávách dokonce výslovně uvedly, že došlo k posunu, v rámci kterého se drogová závislost začala prezentovat jako nemoc nebo sociální problém. Zdůrazňování kriminálních aspektů svědčí o tom, že v počátcích výročních zpráv neexistovaly instituce, které by poskytovaly jiný úhel pohledu než policejní statistiky. Policie může být kromě čísel také původcem jednotlivých kriminálních příběhů. Kriminalita jako apel na první signální soustavu je také součástí nově vznikajících médií, které nemají tradici demokratické společnosti.

Vyroční zprávy původních členských zemí z devadesátých let mluví o tom, že média vytvořila silnou asociaci mezi užíváním drog a páčáním trestné činnosti, násilím a brutálním zločinem. Litevský výzkum z roku 2004 hovoří o tom, že kriminálních článků o drogách bylo 4x víc než všech ostatních. Základní

TABULKA 3: Témata v médiích podle výročních zpráv zemí EU – drogy ve věznicích

Drogy ve věznicích	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Belgie		-----	-----	-----						
Dánsko			-----						vězení	
Německo			-----	-----	-----	-----				
Řecko						vězení				
Španělsko		-----		-----		-----		-----		
Francie		-----		-----	-----	-----				
Irsko						vězení			vězení	
Itálie			-----			-----		-----		
Lucembursko							vězení			
Holandsko										
Rakousko				-----						
Portugalsko										
Finsko						-----				
Švédsko										
VB				-----	-----					
Norsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx					
Česká rep.	xxxxx	xxxxx	xxxxx	-----		xxxxx				
Estonsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx				
Kypr	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	vězení	
Litva	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx		xxxxx	xxxxx			
Lotyšsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx		xxxxx	xxxxx			vězení
Maďarsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx		xxxxx	xxxxx				vězení
Malta	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx		
Polsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx			
Slovinsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx				
Slovensko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx		xxxxx	xxxxx	xxxxx		
Bulharsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx			xxxxx	xxxxx	xxxxx		
Rumunsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx		xxxxx				

----- žádné relevantní údaje o médiích

xxxxx neexistuje výroční zpráva referující o tomto roce

způsob, jak tohoto propojení dosáhnout, je zobrazovat uživatele drog jako zločince. Časté jsou také popisy policejních zátahů a statistik o zabaveném množství drog. Estonská média se podle slov monitorovacího střediska v roce 2002 intenzivně zabývala informováním o práci policie – počet trestných činů spojených s drogami přitom ve stejném roce poklesl.

Asociaci s kriminalitou mohou posilovat i občanské iniciativy, tak jako v Irsku v roce 1999, nebo neziskové organizace činné v oblasti léčby, jako tomu bylo v případě slovinského centra, které vydalo tiskovou zprávu o drogách a zločinnosti v roce 2004. Představení kriminálních aspektů v médiích mělo podle některých výročních zpráv i pozitivní dopady. V Řecku byl díky medializovaným případům drogových trestných činů pozměněn zákon.

3/6 Drogová úmrtí

Drogová úmrtí jsou tématem na pomezí kriminálních aspektů drogové problematiky a zdravotních rizik. Podobně jako v porovnání referování o marihuaně a extázi, i v případě kriminality a drogových úmrtí najdeme rozdíl v četnosti. Jako téma se objevila jednorázově, což lze přičíst aktuální panice nebo skutečnosti, že se v dané zemi objevily první statistiky. Z většiny výročních zpráv ale vyplývá spíše druhá souvislost. Monitorovací střediska si totiž často stěžují, že mediální zprávy o drogových úmrtích nebyly podloženy nebo konstatují, že statistiky byly vytvořeny na základě četných mediálních zpráv, *jako například v Lucembursku v roce 1994*. Zájem médií se vztahoval buď na úmrtí spojená s heroinem, jako v případě belgických médií v roce 2003, nebo na smrt způsobenou

TABULKA 4: Témata v médiích podle výročních zpráv zemí EU – kriminální aspekty

Kriminální aspekty	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Belgie		-----	-----	-----	krimi					
Dánsko	krimi		-----							
Německo			-----	-----	-----	-----				
Řecko										
Španělsko	krimi	-----		-----		-----		-----		
Francie		-----		-----	-----	-----				
Irsko	krimi	krimi	krimi	krimi	krimi					
Itálie						-----		-----		
Lucembursko										
Holandsko	krimi	krimi					krimi			
Rakousko	krimi	krimi		-----						
Portugalsko										
Finsko						-----				
Švédsko										
VB				-----	-----				krimi	
Norsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx					
Česká rep.	xxxxx	xxxxx	xxxxx	-----		xxxxx	posun			
Estonsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx		krimi	krimi	krimi
Kypr	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	krimi	posun
Litva	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	krimi	xxxxx	xxxxx	krimi		krimi
Lotyšsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx		xxxxx	xxxxx			krimi
Maďarsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx		xxxxx	xxxxx				posun
Malta	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx		
Polsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx			
Slovinsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx				krimi
Slovensko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	krimi	xxxxx	xxxxx	xxxxx	krimi	
Bulharsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx			xxxxx	xxxxx	xxxxx		
Rumunsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx		xxxxx				

----- žádné relevantní údaje o médiích

xxxxx neexistuje výroční zpráva referující o tomto roce

následkem užití extáze, takzvané „úmrť sobotní noci“ zobrazované italskými médii v roce 1996. Drogová úmrtí zjednodušují drogovou problematiku na výjimečné události. Přesto se zdá, že mají dopad jak z hlediska prevence v obecné populaci, tak stran intervencí v drogové politice. V Řecku v roce 2000 vyvolaly zprávy o úmrtích debatu o nedostatečnosti léčebných zařízení. Irské monitorovací středisko se zase domnívá, že uživatelé drog se začali chovat méně rizikově v souvislosti s četnými zprávami o infekčních chorobách a drogových úmrtích, které se objevily v médiích v roce 2000. Část z oslovených mladých lidí, kteří reagovali na smrt mladé dívky, uvedla, že je událost odradila od experimentování s drogami.

3/7 Zdravotní rizika

Zdravotní rizika se podle výročních zpráv objevovala v médiích hlavně po roce 2000. Ve většině případů jim předcházela kriminální pohled či ještě spíše referování o drogových úmrtích. Jak je vidět z tabulky, zdravotními riziky se zabývala média pouze v osmi evropských zemích. Nejčastěji hovořila o rizicích spojených s užitím méně nebezpečných drog jako je konopí a extáze, v druhé řadě se zabývala infekčními chorobami, kterým věnujeme samostatnou kapitolu. Pokud jde o méně nebezpečné drogy, v holandských médiích proběhla v roce 2003 diskuse o tom, jak zvyšující se koncentrace vypěstované marihuany zhoršuje zdravotní rizika. O rok dřív Francouzský premiér dokonce označil konopí za stěžejní problém v oblasti veřejného zdraví. Rizika užití extáze

TABULKA 5: Témata v médiích podle výročních zpráv zemí EU – zdravotní rizika

ZDRAVOTNÍ RIZIKA	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Belgie		-----	-----	-----	zdraví					
Dánsko			-----							
Německo			-----	-----	-----	-----				
Řecko										
Španělsko		-----		-----		-----		-----		
Francie		-----		-----	-----	-----		zdraví		
Irsko							zdraví			
Itálie						-----		-----		
Lucembursko										
Holandsko										
Rakousko				-----						
Portugalsko										
Finsko						-----				
Švédsko										
VB				-----	-----			zdraví		Zdraví
Norsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx				zdraví	
Česká rep.	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	-----		xxxxxx	posun			
Estonsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx				
Kypr	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		posun
Litva	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx	xxxxxx			
Lotyšsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx	xxxxxx			
Maďarsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx	xxxxxx		zdraví		posun
Malta	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		
Polsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx			
Slovinsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx				zdraví
Slovensko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	zdraví	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		
Bulharsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx			xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		
Rumunsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx		zdraví		

----- žádné relevantní údaje o médiích

xxxxx neexistuje výroční zpráva referující o tomto roce

v médiích hlásilo pro rok 2004 slovenské monitorovací středisko.

Média nepracovala vždy ve prospěch veřejného zdraví. Stěžovalo si na to například slovenské monitorovací středisko v roce 2000, když konstatovalo, že média vysílají celou řadu negativních zpráv namísto aby prezentovala alternativní zdravý způsob života. Ve slovinských médiích se podle výroční zprávy za rok 2004 dokonce neobjevily žádné zdravotní důsledky užití marihuany a heroinu.

3/8 Infekční choroby

Podle výročních zpráv se nezdá, že by téma infekčních chorob budilo zvláštní pozornost. Může to být způsobeno tím, že je zejména západní země obecně řadí pod pojem zdravotní rizika, jelikož v nich nevidí větší ohrožení. Je také možné, že na západě diskuse proběhla už v raných devadesátých letech. Na první

pohled ovšem můžeme vidět, že se tématem zabývala média v nových členských zemích, kde budí statistiky promořenosti infekčními nemocemi vážné obavy.

Zájem se například zvedl v estonských médiích v roce 1998 v reakci na nárůst počtu infekcí. Pro lotyšská média se hlavním zájmem stala infekce HIV až v roce 2004, teprve po tomto tématu začala média diskutovat hepatitidu typu C. Maďarská výroční zpráva za rok 2004 tvrdí, že teprve v souvislosti s infekčními chorobami média opustila referování o kriminálních aspektech užívání drog.

Norsko, které není členskou zemí EU, ale svým historickým vývojem spadá na západ, ukazuje, že debata o infekčních chorobách zde má jiný kontext než v nově přistoupivších zemích. Tamní veřejná debata se zabývala tím, zda má být substituční léčba dostupná HIV pozitivním klientům. Média už v této fázi nepotřebovala otevírat samostatné téma infekčních chorob.

TABULKA 6: Témata v médiích podle výročních zpráv zemí EU – infekční choroby

INFEKČNÍ CHOROBY	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Belgie		-----	-----	-----						
Dánsko			-----							
Německo			-----	-----	-----	-----				
Řecko										
Španělsko		-----		-----		-----		-----		
Francie		-----		-----	-----	-----				
Irsko										
Itálie						-----		-----		
Lucembursko										
Holandsko										
Rakousko				-----						
Portugalsko										
Finsko						-----				
Švédsko										
VB				-----	-----					
Norsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	HIV				
Česká rep.	xxxxx	xxxxx	xxxxx	-----		xxxxx		HIV/hepC		
Estonsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx		HIV/hepC	HIV	
Kypr	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx		
Litva	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	HIV	xxxxx	xxxxx			hepC
Lotyšsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx		xxxxx	xxxxx			
Maďarsko	xxxxxx	xxxxx	xxxxx		xxxxx	xxxxxx		od r. 2000 posun k HIV a hepC		
Malta	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx		
Polsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx			
Slovinsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx		HIV, hep		
Slovensko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx		xxxxx	xxxxx	xxxxx		
Bulharsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx			xxxxx	xxxxx	xxxxx		
Rumunsko	xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx		xxxxx		HIV etc.		

----- žádné relevantní údaje o médiích

xxxxx neexistuje výroční zpráva referující o tomto roce

3/9 Léčba

Téma léčby bylo v evropských médiích zastoupeno mnohem více než zdravotní rizika spojená s užíváním drog. Ačkoli je léčba v podstatě zdravotní téma, jejím implicitním cílem je zbavit se drog, a tak byla od začátku přijatelnější než například přístupy harm reduction. Objevovalo se od samého počátku, ačkoli v posledních letech stále častěji. Média se zajímala o jednotlivé příběhy lidí v léčbě a o data, která se týkala počtu lidí v léčbě a její úspěšnosti. *Epizodický příklad nabízí irská výroční zpráva za rok 2002 – média přinesla fotografie dvou mladých mužů, kteří si injekčně aplikovali drogu na ulici a uvedli k tomu, že navštěvují nedalekou léčebnou kliniku.* Velká část mediálních obsahů se týkala koncepčních diskusí. Média se často zabývala otázkou, jestli je v dané zemi potřeba

rozšiřovat síť léčebných zařízení. *Proti otevření nových zařízení se zvedalo v médiích veřejné mínění, tak jako v Irsku v roce 1998. Ve Švédsku v roce 2002 média kritizovala nedostatek veřejných prostředků. Poptávka po léčebných zařízeních vyslovená v médiích mohla stoupat také s rostoucími zdravotními riziky – řecké monitorovací středisko ji přičítá pravidelným statistikám o drogových úmrtích.* V pozdějších letech už se téma léčby točilo hlavně kolem otázky, jak má léčba vypadat. *Holandská média se v roce 2002 zajímala o předepisování heroinu, ve stejném roce začala portugalská média pokrývat problematiku substituční léčby. Substituční léčbě věnujeme samostatnou analýzu. Speciálním tématem byla také nařízená léčba namísto trestů pro uživatele drog, jak zmiňuje dánská výroční zpráva za rok 2002.*

3/10 Substituční léčba

Substituční léčba už zdaleka není tak rozšířená téma jako léčba obecně a objevuje se spíše v druhé polovině sledovaného období v původních členských zemích EU. Substituční léčba jako relativně inovativní přístup potřebuje, aby bylo téma drog dostatečně otevřené. *Francoouzské monitorovací středisko dokonce v roce 2002 konstatovalo, že téma substituční léčby je už tak samozřejmé, že mu média výraznou pozornost nevěnují.* Takový stupeň normalizace substituční léčby však v řadě západních zemí běžný není. *Substituční léčba tak byla hlavním mediálním tématem pro rakouská média v roce 2004 a pro belgická média v roce 2003.*

Norská výroční zpráva pro rok 2001 ukazuje, že mediální diskuse a veřejné mínění musely projít vývojem, než došly k závěru, že metadonová a buprenorfinová léčba představují hlavní

řešení problému. V Irsku trvalo podle monitorovacího střediska dvacet let, než došlo k mediálně-politickému konsensu nad tím, že abstinence není jediný způsob řešení. V České republice přispělo k otevření diskuse už v roce 1999 Ministerstvo zdravotnictví, které zorganizovalo seminář o metadonu.

3/11 Testování na drogy

Testování na drogy se objevilo v několika výročních zprávách, které zmiňovaly, že se jím média začala hodně zabývat. Na rozdíl od řady dalších drogových témat, testování na drogy se týká širší populace – studentů, řidičů a exponovaných profesí. Přesto se stalo tématem jen v těch zemích, které testování na drogy legislativně zaváděly nebo o tom uvažovaly. Toto téma

TABULKA 7: Témata v médiích podle výročních zpráv zemí EU – substituční léčba

SUBSTITUČNÍ LÉČBA	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Belgie		-----	-----	-----					subst	subst
Dánsko			-----							
Německo			-----	-----	-----	-----				
Řecko										
Španělsko		-----		-----		-----		-----		
Francie		-----		-----	-----	-----				
Irsko								subst		
Itálie						-----		-----		
Lucembursko		subst								
Holandsko										
Rakousko				-----						subst
Portugalsko								subst		
Finsko			subst			-----				
Švédsko										
VB				-----	-----					
Norsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	subst				
Česká rep.	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	-----		xxxxxx				
Estonsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		subst		
Kypr	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		
Litva	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx	xxxxxx			
Lotyšsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx	xxxxxx			
Maďarsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx	xxxxxx				
Malta	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx				
Polsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		
Slovinsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx			
Slovensko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx				
Bulharsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		
Rumunsko	xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx			xxxxxx	xxxxxx	xxxxxx		

----- žádné relevantní údaje o médiích

xxxxx neexistuje výroční zpráva referující o tomto roce

můžeme z hlediska médií označit za jedno z mála, které nepodléhá mediálnímu trendům.

Testování na drogy zpracovávala po tři roky rakouská média a v roce 2002 se objevilo také v médiích belgických. Finská výroční zpráva uvádí za rok 2000 mediální pokrytí tématu v souvislosti s dodatkem k zákonu. Postoj médií k testování na drogy byl patrně neutrální. Výjimku tvoří Švédsko, kde ho v rámci hnutí proti tanečním akcím švédská média v devadesátých letech podpořila. České monitorovací středisko muselo v roce 2003 vydat tiskovou zprávu, ve které upozornilo na to, že testování žáků na drogy ve školách není v souladu s národní protidrogovou strategií.

3/12 **Mládež a drogy**

Cílem posledního indikátoru bylo vyhodnotit, zda je asociace mezi drogami a mládeží v čase stále silnější. Řecké monitorovací středisko například v roce 2003 uvedlo, že média představují uživatele drog jako stále mladšího a mladšího. Navštěvoval by tomu zájem o průzkumy ESPAD mezi školní mládeží a široké mediální pokrytí rekreačních drog, jako je konopí a taneční akce. Mládež nebo škola byly podle analýzy s drogami asociovány velice často, nedá se ale patrně mluvit o stále větším důrazu. Propojení mládeže a drog přirozeně zvyšuje zájem o problematiku jako starost o děti či obecněji – o budoucí generace. Ochranu mládeže zdůraznilo rakouské monitorovací středisko v roce 2002, irským médiím se zase podařilo vyvolat v roce 2001 obavy u rodičů o jejich děti. Přispívalo k tomu i téma drog ve školách, jak tomu bylo i v případě České republiky v roce 2003, kdy ředitelé škol mluvili v médiích o nutnosti testování na drogy.

Silná asociace mezi extází a mladými lidmi vznikla v rámci popisu klubové scény. V kontrastu k mladému uživateli syntetických drog byl uživatel heroinu portrétován jako nebezpečný, ačkoli třeba maďarské monitorovací středisko v roce 2004 uvedlo, že obraz drog a jejich uživatelů je v médiích nedostatečně diferencovaný.

4 **SHRNUTÍ TRENDŮ V MEDIÁLNÍM ZPRACOVÁNÍ DROG V EU**

Nejdůležitějším závěrem, který vyplývá ze zpracované analýzy, jsou výrazné rozdíly v referování o drogách mezi původními členskými zeměmi EU (včetně Norska, které je členem sítě REITOX, která monitoruje drogovou situaci v zemích EU a kandidátských zemích, přestože není členem EU) a novými členskými zeměmi EU. Tato skutečnost je překvapivá hlavně proto, že vzorce užívání drog se v těchto dvou částech Evropy výrazně neliší. Nové členské země ty staré velmi rychle dohnaly a po roce 2000, od kdy jsou dostupné výroční zprávy, se situace

příliš neliší. Pokud jde o obraz drog v médiích, hrají ovšem roli i další faktory. Fungování médií v postkomunistických zemích je ovlivněno tím, že si na svobodný projev v nových demokraciích teprve vznikají. Kvalita referování tedy obecně není vysoká. S ohledem na drogovou problematiku je potom zcela zásadní, že národní monitorovací střediska vznikala postupně a minimálně po celá devadesátá léta neexistovaly kromě policejních statistik jiné relevantní zdroje dat. Právě díky postupnému budování monitorovacích středisek můžeme konstatovat, že řada trendů je shodná pro původní země EU v polovině 90. let a pro nové státy po roce 2000. Podstatný je hlavně kriminální obraz drogové problematiky, který se objevuje v médiích vždy podle raných výročních zpráv – v původních zemích od roku 1995, v nově přistupujících přibližně od roku 1999. Podobně jako kriminální aspekty postupně vymizelo z médií i referování o drogových úmrtích. O odlišnostech mezi východními a západními zeměmi EU vypovídá i to, že některá témata zpracovávala v poslední době pouze západoevropská média. Příkladem je GHB, které se podle výročních zpráv dostalo pozornosti jako nové droze. Dá se předpokládat, že mediální diskuse o drogách je v západní Evropě již natolik saturovaná, že potřebuje nová témata. Další téma, které se diskutuje pouze v médiích původní EU, je substituční léčba. Zatímco léčbou obecně se zabývala média v celé Evropě, o substituční léčbě psala média pouze v zemích s delší tradicí mediálního referování o drogách. Jedno téma se naopak objevilo pouze v postkomunistické Evropě – o infekčních nemocech referovala jen média v nových členských zemích.

V kontrastu k uvedeným rozdílům se některým tématům věnovala média v celé EU ve stejnou dobu. Příkladem je marihuana, extáze nebo léčba, stejně jako propojení obrazu drog s obrazem mládeže. Napříč Evropou se objevilo také nové téma drog ve věznicích. Zdravotní důsledky užívání drog se v poslední době objevovaly ve většině států. Celkově byly konopné látky patrně nejdiskutovanějším tématem na úrovni evropských médií. Extáze se držela v těsném závěsu, s tím rozdílem, že se o ni média nezajímala dlouhodobě, ale nárazově. Analýza společnosti Newton IT pro česká média v letech 2004 a 2005 zařadila konopné látky až na druhé místo za stimulancii, kterým je věnovaná velká mediální pozornost patrně v souvislosti se zájmem médií o stranu nabídky a skutečností, že se v České republice vyrábí pervitin. Mezi nová mediální témata můžeme zařadit GHB a užívání drog ve věznicích, přitom pokrytí GHB vypovídá víc o mediálních trendech – zatímco drogy ve věznicích svým rozložením napříč Evropou poukazují na nové téma ve veřejném diskursu. Poukazování na kriminální souvislosti drogové problematiky se jeví jako projev nedospělosti médií, ale také nedospělosti institucí, které by měly médiím poskytovat jiné než kriminální údaje o drogové situaci. I přes celkový ústup podílu mediálních příspěvků o drogové kriminalitě, je tento aspekt stále výrazný.

V rozporu s předpokládanými trendy v České republice dokonce mírně posílil, a to na úkor zájmu o statistická data. Jedná se však pouze o izolovaný příklad meziročního vývoje v ČR. Drogová úmrtí, která následovala v evropských médiích zprávy o drogové trestné činnosti, obsahují ve svém mediálním ztvárnění jak prvky, které útočí na první signální soustavu spolu se zločinností, tak poukaz na zdravotní rozměr užívání drog. Na přesun zájmu od kriminálních aspektů ke zdravotním upozornilo české monitorovací středisko ve své výroční zprávě už v roce 2001.

Jedno z mála témat, která v souvislosti s drogami vypovídají víc o aktuální legislativě než o stavu médií, je testování na drogy, o kterém se psalo pouze v zemích, kde bylo zrovna aktuální. Ve všech obdobích a zemích se objevuje mediální propojení mládeže a drog, ať už za to může mediální zájem o studie ESPAD a o tzv. rekreační drogy nebo společenská poptávka vyvolaná obavou o další generace.

Tyto hypotézy byly stanoveny na základě analýzy výročních zpráv evropských zemí, konkrétně částí, které pojednávaly o mediálním obrazu drog mezi roky 1995 a 2004. Výroční zprávy se z hlediska médií zabývaly především tím, jak média pracovala s daty a neutrálními informacemi, popřípadě jaké nové informace přinášela, jak média ovlivnila drogovou politiku a jaký byl vliv médií na postoje společnosti ke drogám.

Média měla tendenci k tomu nafukovat drogové problémy, o kterých psala, zhoršovat situaci a vybírat pesimistické scénáře. Nepotvrzené vědecké hypotézy média příležitostně prezentovala jako jisté a otvírala i řadu problémů, které doposud nebyly

předmětem výzkumu. V této souvislosti hrají média důležitou roli – mohou odhalovat nové trendy nebo přinášet údaje, které se jinak těžko sbírají. Pro tvůrce drogové politiky mohou být zajímavé epizodické ukázky z aplikace drogové politiky. Celkově média vyjadřovala zájem o statistické informace, data a další údaje od odpovědných institucí a nevládních organizací. Média se stavěla proti stávající drogové politice převážně v obhajobě liberálních přístupů, což souvisí s jejich rolí přirozeného obhájce svobody a demokracie. Tyto postoje však někdy vyprovokovaly ještě přísnější postup ze strany státní moci. Mediální diskuse měla potenciál vyvolat parlamentní debaty a mohla vést až k přijetí legislativní změny. Média mohla do drogové diskuse zavést pojem měkké a tvrdé drogy. Rozsáhlé mediální diskuse podle názoru monitorovacích středisek zvedly poptávku po drogových informačních službách. Pokud jde o roli médií v oblasti primární prevence – zdá se, že pro neuživitele drog jsou média důležitým zdrojem informací o drogách. Vlivy na postoje a chování jsou už sporné – některá monitorovací střediska se domnívají, že mediální diskuse mohla zvednout například spotřebu konopných látek.

Česká republika patří v EU k zemím, které se tématem drog v médiích zabývají a jsou schopny poskytnout srovnatelné a podložené údaje. Monitoring společnosti Newton IT a analýza, kterou Newton IT provedl pro Radu vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP), stejně jako dvě diplomové a jedna bakalářská práce, které na téma drogy a média vznikly, jsou kroky, které ve většině zemí EU chybí nebo jejich existence není monitorovacím střediskům známa.

Zaostřeno na drogy

Vydává ■ Úřad vlády České republiky

Nábřeží E. Beneše 4, 118 01 Praha 1

IČO 00006599

Adresa redakce ■ Vladislavova 4, Praha 1, tel. 296 153 222

Odpovědný redaktor ■ Ing. Eva Škrdlantová

Autor tohoto čísla ■ Vendula Běláčková

Toto číslo vyšlo 15. ledna 2007. Vychází nejméně 6x ročně.

Evidenční číslo Ministerstva kultury ČR: MK ČR E 14088.

ISSN 1214-1089

Neprodejně. Distribuci zajišťuje vydavatel.

© Úřad vlády České republiky, 2007

Toto číslo Zaostřeno na drogy připravilo Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti. Editor tohoto čísla: MUDr. Viktor Mravčík